

Donald Tran escaped war-torn Vietnam before coming to Grant.

Lost in translation

Grant Custodian Donald Tran carves a new life in America

By Rupa Owen

As told to translator Bao-Quyen Nguyen

Photos by Anna Shepherd

Đó là năm 1971 Donald Trần đã mất bạn gái của mình trong một vụ đụng xe gây tử thương. Ông được 20 tuổi vào thời điểm đó và đang chiến đấu cho miền Nam trong chiến tranh Việt Nam. Khi ông trở lại với hy vọng nhìn thấy người yêu, ông được báo tin nàng đã mất. Thi thể của cô đã bị chôn vùi, khiến ông không có cơ hội để nói lời vĩnh biệt.

Đây không phải là lần đầu tiên Trần phải trả i qua sự mất mát. Trong tuổi ấu thơ, ông đã mất cha mẹ trong một vụ đánh bom tại Long Bình, miền Nam Việt Nam. Anh trai của ông cũng là nạn nhân của bạo lực chiến tranh và chết trước khi Trần thực sự nhận biết anh mình. Vào thời điểm đó, Trần chưa biết, ông còn quá trẻ để hiểu thực sự những mất mát có nghĩa là gì.

Sống trong một đất nước mà cuộc sống hàng ngày nằm trong sự bạo lực và áp bức, Trần không được dựa vào ai để tự an ủi chính bản thân mình. Kể từ khi đào thoát sang Mỹ sau cuộc chiến tranh, ông đã phải đối mặt với sự trở ngại ngôn ngữ nhưng đã tìm thấy một nơi gọi là nhà. Ông làm việc như một người bảo quản tại trường trung học Grant.

Tại Việt Nam, chiến tranh đã xảy ra nhiều thập niên trước khi cuộc chiến này bắt đầu. Việt Nam đã phải chịu đựng dưới sự cai trị của thực dân Pháp trong gần sáu thập niên qua. Sau khi Pháp rút khỏi Việt Nam, Hoa Kỳ duy trì sự ủng hộ cho nền dân chủ miền Nam Việt Nam để ngăn chặn sự bành trướng của chủ nghĩa cộng sản.

Sinh trưởng ở Việt Nam, ông Trần sống tại Sài Gòn. Sài Gòn là một thủ đô lớn và rất đông dân theo Trần mô tả. Sài Gòn đã được đổi tên là Thành phố Hồ Chí Minh để vinh danh lãnh tụ của cộng sản miền Bắc. Nhưng nhiều người vẫn thích gọi tên thành phố là Sài Gòn. Trần sắp ghi danh vào đại học nhưng bị gián đoạn bởi lệnh gọi nhập ngũ.

Ở tuổi 18, Trần phải gián đoạn sự học hành và ước mơ vào trường y tế để chiến đấu bên cạnh người Mỹ. Trần nói rằng "ông thực sự không có bất cứ cảm xúc gì về tham gia chiến tranh. Đây là lệnh gọi nhập ngũ mà tất cả mọi người phải tuân theo". Theo lệnh nhập ngũ, ông đã qua ba tháng huấn luyện quân sự và được dạy tiếng Anh để giao tiếp với quân đội Mỹ trước khi tham gia cuộc chiến.

Khi chiến tranh kết thúc năm 1975, nhiều quân nhân miền nam đã lo sợ cho sự an toàn của mình và gia đình tại quê nhà. "Chính phủ kết án tôi là không nói sự thật là đã giết cộng sản, ", Trần nói. "Với đất nước trở thành cộng sản, tôi có thể bị giết nếu tôi ở lại."

Với sự kiểm soát của cộng sản, nhân dân Việt Nam bắt buộc phải lao động. Mỗi ngày, từng nhóm người phải dậy sớm để đi lao động và chỉ được trở lại vào buổi tối. Một hôm, Trần đã trốn trong lúc lao động và ông đã giấu mình trong một bụi rậm. Sau khi chờ mọi người trở về trại, ông đã theo một đường nước để trốn thoát. Và thời gian sau đó, ông tìm cách đi vượt biên đến Malaysia.

Sau khi đến Malaysia, ông hy vọng sẽ tiếp tục cuộc hành trình của mình sang Mỹ. "Trong chiến tranh, tôi đã biết được nước Mỹ có cuộc sống cao và tôi hy vọng nó sẽ giúp tôi có nhiều cơ hội tiến thân", ông nói. Từ Malaysia, Trần cùng 50 người tị nạn Việt Nam đã dùng thuyền tới Mỹ.

Trước khi đến Portland, Trần sống ở Oklahoma, ông

Donald Tran likes working in schools because he feels that the energy of children offers a “good environment to be in.”

làm việc sửa đường ống. Mặc dù trải qua bao sự gian nan khổ cực để đến nơi đây, Trần nói” ông rất hạnh phúc được ở Mỹ bởi vì cuối cùng ông cảm thấy an toàn.” Không hài lòng với thời tiết và căng thẳng bởi công việc ở Oklahoma, Trần đến Portland trong tháng 4 năm 2004.

Sau khi trải qua một bài kiểm tra trình độ tiếng Anh tại trường trung học Benson, ông đã được chấp nhận việc làm tại khu trường trung học Grant. “Tôi thực sự thích làm việc tại các trường học,” ông giải thích, “học sinh biểu hiện cho sự tinh khiết và ngây thơ. Họ tạo ra một môi trường trong lành.”

Làm việc ban ngày tại trường trung học Grant, Trần hiện nay là 60 tuổi, làm việc dưới sự giám sát của ông Wayne Curtin, bảo quản trưởng của trường Grant. “Ông chủ của tôi giúp tôi và dạy tôi khi tôi không biết điều gì đó và tôi rất biết ơn», Trần nói về Curtin.

Ông Curtin, người luôn giữ một cuốn Việt Nam tự điển loại bỏ túi trong bàn làm việc của ông. Ông nói rằng, «Nó giúp cả hai chiều, bởi vì tôi đang học một ngôn ngữ khác.” Mặc dù trước đây Trần làm việc ca đêm, Curtin chuyển Trần sang ca ngày sau khi khám phá ra có những nhân viên lợi dụng ông Trần.

“Don làm việc rất siêng năng”, Curtin nói. “Vấn đề duy nhất là trở ngại ngôn ngữ.”

Đó là một trở ngại thông thường cho người nhập cư, cô Margaret Malarkey, giám đốc của cộng đồng và các nhà tài trợ nhập

cư và tổ chức cộng đồng tị nạn ở Portland.

“Cuộc sống hằng ngày, chúng ta thường quên nó khó khăn như thế nào, hướng chỉ phải làm một công việc với một ngôn ngữ mới”, cô nói.

Cô Malarkey nói những người nhập cư nhiều người cảm thấy may mắn được ở đây. Do đó, họ thường làm việc vô cùng siêng năng để làm cho cuộc sống của họ thành công.

Đối với Trần, đôi khi trở ngại ngôn ngữ gây ra sự hiểu lầm. Khi chỉ về phương hướng, đôi lúc ông bị đi lạc trong tòa nhà. Đôi khi ông quên nhiệm vụ cần được hoàn thành tại một thời gian nhất định. Có một lần, mặc dù ông Trần được chỉ định lau chùi khung cửa sổ, ông Curtin đã phát hiện ra là Trần lau sạch cửa kiếng. Sau khi hỏi tại sao, ông Trần nói với ông Curtin một cách chắc chắn là cửa kiếng đã lau sạch rồi.

Đôi khi, giáo viên cảm thấy bực mình vì họ cố gắng nói cho ông hiểu là họ muốn ông lau sàn nhà hay là thay thùng rác mới; nhiều khi họ c sinh cũng đã yêu cầu ông làm một điều gì đó cho họ, ông luôn luôn không hiểu. Ông nói giải pháp tốt nhất là: Viết xuống.

Hôm nay, ông Trần đang học Tiếng Anh tại Mt. Hood Community College. Trong lớp sinh ngữ căn bản, gần đây ông đã được công nhận là “sinh viên của tháng” vì sự chăm chỉ và siêng năng của mình. Với sinh viên quốc tế, lớp học được xây dựng trên những kiến thức tiếng Anh, trước đây Trần đã học được học từ các lực lượng Mỹ trong chiến tranh. “Thật khó hiểu khi mọi người nói quá nhanh. Phát âm của họ là rất khác”, Trần nói. Tuy nhiên, khả năng hiểu ngôn ngữ của ông ngữ bằng văn bản đã tiến triển rất nhiều.

Ông Curtin thường viết hướng dẫn cho ông Trần hàng ngày. Và ông Trần biết ông hiểu nhiều hơn. Đọc báo hoặc đọc sách là một chuyện rất khó khăn. Ông nói bây giờ ông

có thể hiểu được khoảng 80% nội dung. “Sách làm cho tôi vui vẻ hơn,” ông nói.

Thực khuya học thêm, ông hy vọng rằng niên học tới ông sẽ nói khá hơn. Ông tin rằng mỗi thành tích nhỏ là một bước tiến tới sự tiến triển cho bản thân.

Trần nhớ quê nhà của ông, nhưng ông biết rằng ông sẽ không bao giờ trở lại. Cuộc sống ở Mỹ vẫn tốt hơn», ông nói. «Hãy theo pháp luật để duy trì cuộc sống tự do của bạn.” Đây là một phong cách sống giá trị hơn là sự kiểm soát mà ông đã trải qua ở Việt Nam. Tuy nhiên, ông sẽ không quên nguồn gốc của ông. Bằng cách tham dự các nhà thờ Mỹ và Việt Nam, ông lựa chọn cả hai nền văn hóa.

Trải qua bao nhiêu gian lao, ông Trần đã vượt qua được hàng rào ngôn ngữ khi mới đến nước Mỹ. Không còn thiếu thực phẩm, ông còn sở hữu nhà riêng của mình và tự lực cho bản thân mình mà không cần sự trợ giúp của chính phủ. Sau khi rời bỏ một đất nước hỗn loạn, ông Trần là một ví dụ của cuộc sống là những gì bạn thực muốn thực hiện nó. Tương lai luôn là một thử thách mới.

“Tôi ước vọng có thể viết văn.» ông Trần nói, ông dự định lấy thêm một lớp viết văn trong niên học tới.

Câu chuyện của ông sẽ làm cho một cuốn sách hay.